Sygn. akt ***I ACa 1413/15***

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: ***SSA Piotr Górecki /spr./***

Sędziowie: ***SA Jacek Nowicki***

SA Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga

Protokolant: ***st. sekr. sąd. Kinga Kwiatkowska***

po rozpoznaniu w dniu 24 lutego 2016 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa ***(...)(...) Funduszu (...) w W.***

przeciwko ***M. N.***

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Koninie

z dnia 14 sierpnia 2015 r. sygn. akt I C 872/14

1. oddala apelację;

2. przyznaje od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Koninie) na rzecz radcy prawnego K. N. 6.642 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu w postępowaniu odwoławczym.

Jacek Nowicki Piotr Górecki Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga

Sygn.akt I ACa 1413/15

UZASADNIENIE

Powód (...) 1 Fundusz (...) w W. wniósł o zasądzenie od pozwanej M. N. kwoty 233.203,61 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztów procesu.

Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w dniu 8 kwietnia 2014 r. wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w którym orzekł zgodnie z żądaniem pozwu (sygn. akt VI Nc-e 185719/14).

W sprzeciwie pozwana wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda kosztów procesu. W toku procesu - w piśmie procesowym z dnia 27 lipca 2015 r. - ostatecznie pozwana uznała powództwo i wniosła o rozłożenie należności na raty w wysokości 1.200 zł miesięcznie. Wniosła też dodatkowo o nieobciążanie jej kosztami procesu i zasądzenie na

rzecz pełnomocnika kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu, niezapłaconych w żadnej części

Sąd Okręgowy w Koninie wyrokiem z dnia 14 sierpnia 2015 r. zasądził od pozwanej na rzecz powoda 233.203,61 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 lutego 2014 r. do dnia zapłaty, oddalił wniosek pozwanej o rozłożenie na raty zasądzonego świadczenia i orzekł o kosztach postępowania (sygn. akt I C 872/14).

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

Pozwana w dniu 21 października 2009 r. zawarła z Bankiem (...) S.A. w W. Oddział 1 w W. umowę o kredyt hipoteczny nr (...), na podstawie której Bank udzielił jej kredytu w wysokości 141.960 zł. Środki uzyskane z kredytu pozwana przeznaczyła na spłatę wcześniejszych zobowiązań.

W piśmie z 4 maja 2010 r. Bank ten rozwiązał z pozwaną ww. umowę bez wypowiedzenia wskazując, że kredyt został udzielony na podstawie dokumentów, które są niezgodne ze stanem faktycznym i prawnym, tj. na podstawie odpisu księgi wieczystej, który został sfałszowany. Jednocześnie Bank wezwał pozwaną do spłaty zadłużenia w wysokości 142.074,92 zł.

Pismem z 31 maja 2010 r. ww. Bank wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 141.826,87 zł w terminie 7 dni, natomiast w dniu 23 grudnia 2010 r. wystawił przeciwko niej bankowy tytuł egzekucyjny nr (...), wskazując, że na wymagalne zadłużenie składają się: należność główna w wysokości 141.263,72 zł, odsetki umowne za okres od 15 listopada 2009 r. do 23 grudnia 2010 r w wysokości 16.482,88 zł, koszty w wysokości 25,65 zł - łącznie 157.772,25 zł. Pismem z 23 grudnia 2010 r. Bank ten wystąpił do Sądu Rejonowego w Koninie z wnioskiem o nadanie bankowemu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności. Sąd ten postanowieniem z dnia 14 marca 2011 r. sygn. akt l Co 12/11 nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu z 23 grudnia 2010 r. z ograniczeniem odpowiedzialności do kwoty 212.940 zł.

Pismem z dnia 7 kwietnia 2011 r. (...) SA w W. Oddział 1 w W. wszczął przeciwko pozwanej postępowanie egzekucyjne. W jego toku Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Koninie m.in. zajął nieruchomość należącą do pozwanej, ale jej licytacja nie doszła do skutku z powodu braku licytantów. Pismem z 18 października 2013 r. Bank wniósł o umorzenie postępowania egzekucyjnego. Komornik uwzględnił wniosek postanowieniem z dnia 26 listopada 2013 r. sygn. Km (...)równocześnie ustalając koszty niezbędne do celowego przeprowadzenia egzekucji w sprawie w łącznej wysokości 14.137,57 zł i obciążając nimi w całości pozwaną.

Umową sprzedaży wierzytelności z 17 września 2013 r. Bank (...) S.A. w W. Oddział 1 w W. przeniósł na powoda wierzytelność przysługującą mu wobec pozwanej. Cedent poinformował o powyższym pozwaną a pismem z 17 października 2013 r. wezwał ją do zapłaty kwoty 229.236,48 zł.

Pozwana od 15 stycznia 2010 r. do 17 maja 2010 r. spłacała raty kredytu hipotecznego z 21 października 2009 r. i w ten sposób spłaciła kwotę 6.713,68 zł. Natomiast od 16 maja 2011 r. do 20 września 2013 r. należności z tego tytułu były egzekwowane w ramach prowadzonego postępowania egzekucyjnego.

Pozwana jest zatrudniona jako pielęgniarka w W. (...) w K.. Jej wynagrodzenie od 19 kwietnia 2011 r. podlega zajęciu na wniosek Komornika Sądowego. W sierpniu 2014 r. pozwana osiągnęła wynagrodzenie w kwocie 3.551,51 zł brutto, z czego po potrąceniu należności publicznoprawnych oraz zajęcia komorniczego otrzymała 1.154,27 zł, we wrześniu 2014 r. - 3.703,73 zł brutto, z czego po potrąceniu otrzymała 1.205,27 zł, w październiku 2014 r. - 3.486,36 zł brutto, z czego po potrąceniu otrzymała 1.131,76 zł, w listopadzie 2014 r. -3.699,04 zł brutto, z czego po potrąceniu otrzymała 1.203,63 zł, w grudniu 2014 r. - 3.637,20 zł brutto, z czego po potrąceniu otrzymała 1.083,70 zł. Pozwana obecnie otrzymuje z wynagrodzenia kwotę ok. 1.170 zł miesięcznie. Mieszka ona wraz z córkami: 20-letnią, która w tym roku ukończyła liceum ogólnokształcące oraz 15-letnią, która uczy się w III klasie gimnazjum. Mąż pozwanej od 27 września 2011 r. do 14 kwietnia 2016 r. odbywa karę pozbawienia wolności. Pozwana w całości ponosi koszty utrzymania domu, które obejmują opłaty za: telewizję cyfrową ok. 50 zł miesięcznie, energię elektryczną 280 zł co dwa miesiące, wodę 50

zł miesięcznie, telefon 80 zł miesięcznie, wywóz śmieci 30 zł miesięcznie, podatek od nieruchomości 175-zł rocznie, opał 800 zł miesięcznie (w sezonie zimowym). Pozwana nie korzysta ze świadczeń MOPS lub (...). Przeciwko niej i jej mężowi w okresie od dnia 14 lipca 2010 r. Komornik Sądowy przez Sądzie Rejonowym w Koninie prowadził postępowanie egzekucyjne z wniosku (...) sp. j., na podstawie nakazu zapłaty Sądu Rejonowego w Koninie z dnia 10 czerwca 2003 r. sygn. akt I Nc 246/03. Pismem z 25 sierpnia 2014 r. sygn. Km (...) skierowanym do zakładu pracy pozwanej Komornik ten poinformował, że wycofuje wszelkie zajęcia wynagrodzenia za pracę pozwanej. Pozwana na podstawie umowy majątkowej małżeńskiej i w wyniku podziału majątku wspólnego dokonanego aktem notarialnym z 19 września 2007 r. rep. A nr(...) jest właścicielem nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) o pow. 0,1761 ha, zabudowanej budynkiem mieszkalnym jednorodzinnym z poddaszem użytkowym, dla której Sąd Rejonowy w Koninie prowadzi księgę wieczystą (...). W dziale III księgi wieczystej widnieje wpis ostrzeżenia o toczącej się egzekucji z nieruchomości objętej tą księgą wieczystą w celu zaspokojenia należności na rzecz S. C., przyłączenie się do egzekucji na wniosek wierzycieli: w sprawach Km (...) i Km (...) na rzecz P.H.U. (...), G. C., w sprawie Km (...) na rzecz S. i D. S., w sprawie Km (...) na rzecz (...) sp. j., w sprawie Km (...) na rzecz (...) SA, w sprawie Km (...) na rzecz (...) Sp. z o.o. oraz o toczącym się postępowaniu w sprawie I C 1060-10 przed Sądem Rejonowym w Koninie o uznanie za bezskuteczną wobec (...) sp. z o.o. czynności prawnej polegającej na podziale majątku i przeniesienia na rzecz M. N. udziału w prawie własności nieruchomości.

W tych okolicznościach Sąd I instancji doszedł do przekonania, że powództwo jest zasadne.

Pozwana uznała roszczenie pozwu wraz z odsetkami, a uznanie to zgodnie z art. 213 § 2 k.p.c. wiązało Sąd, ponieważ nie było sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego, nie zmierzało też do obejścia prawa. W ocenie Sądu I instancji, zgodnie z art. 320 k.p.c., brak było podstaw do uwzględnienia wniosku pozwanej i rozłożenia zasądzonego roszczenia na raty. Sytuacja finansowa pozwanej jest niezwykle trudna. Na utrzymanie siebie i córek dysponuje miesięcznie kwotą ok. 1.100 zł, a wskazane przez nią koszty utrzymania domu zamykają się kwotą ok. 765 zł miesięcznie. Resztę środków finansowych pozwana przeznacza na utrzymanie siebie i córek. Pozwana jest wprawdzie właścicielem nieruchomości, ale majątek ten jest przedmiotem licznych postępowań egzekucyjnych i jest obciążony hipoteką. W tej sytuacji pozwana nie daje gwarancji spłaty powoda kwotą 1.200 zł miesięcznie, którą nadto - jak wynika z powyższych wyliczeń - nawet nie dysponuje. Zresztą rozłożenie dochodzonej pozwem kwoty na raty w wysokości proponowanej przez pozwaną prowadziłoby do spłaty należności przez ponad 16 lat - co uniemożliwi zaspokojenie powoda w rozsądnym terminie.

Apelację od powyższego wyroku zaskarżonego co do punktu oddalającego żądanie rozłożenia należności na raty wniosła pozwana, podnosząc zarzuty naruszenia przepisów postępowania w granicach:

- art. 320 k.p.c. poprzez nieuznanie, że zachodzą podstawy do rozłożenia należności na raty
- art. 233 § l k.p.c. polegające na przekroczeniu granicy swobodnej oceny dowodów zgromadzonych w sprawie oraz braku wszechstronnego ich rozważenia.

Wskazując na powyższe wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez rozłożenia świadczenia na raty, zasądzenie na rzecz pełnomocnika pozwanej kosztów zastępstwa procesowego w II instancji tytułem udzielonej pomocy prawnej z urzędu a nieopłaconej ani w części, ewentualnie: uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu zważył, co następuje.

Apelację okazała się bezzasadna. Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, po rozważeniu całokształtu materiału dowodowego, bez przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów, które to ustalenia Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne.

Zgodnie z art. 320 k.p.c. w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie, a w sprawach o wydanie nieruchomości lub o opróżnienie pomieszczenia - wyznaczyć odpowiedni termin do spełnienia tego świadczenia.

Możliwość rozłożenia przez sąd świadczenia na raty stanowi jeden z przepisów regulujących tzw. uznanie sędziowskie. W tym zakresie sąd opiera się na dokonanej przez siebie ocenie okoliczności sprawy, opierając się na doświadczeniu życiowym i zasadach współżycia społecznego.

W wyroku z dnia 9 kwietnia 2015 r., sygn. akt II CSK 409/14 Sąd Najwyższy wskazał, że przepis art. 320 k.p.c. upoważnia sąd orzekający do wzięcia pod rozwagę przy wydawaniu wyroku, czy jego orzeczenie będzie mogło być wykonane bez potrzeby przeprowadzania egzekucji, zwłaszcza czy pozwany będzie w stanie spełnić zasądzone świadczenie jednorazowo. Przesłanką zastosowania tego przepisu jest ustalenie, że w danej sprawie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony; decydują o tym okoliczności konkretnej sprawy. W zasadzie chodzi o okoliczności dotyczące pozwanego dłużnika, jego sytuację osobistą, majątkową, finansową, rodzinną, które powodują, że nierealne jest spełnienie przez niego od razu i w pełnej wysokości zasądzonego świadczenia. Przyjmuje się, że np. za zastosowaniem omawianego przepisu przemawia sytuacja, w której pozwany uznaje powództwo i podnosi, że nieuregulowanie długu jest spowodowane wyłącznie jego złą sytuacją majątkową. Rozważając rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty, sąd nie może jednak nie brać pod rozwagę sytuacji wierzyciela, ponieważ sąd nie powinien działać z jego pokrzywdzeniem. Ochrona, jaką zapewnia dłużnikowi ww. przepis nie może być stawiana ponad ochronę wierzyciela w procesie cywilnym i wymaga uwzględnienia wszelkich okoliczności sprawy w tym uzasadnionego interesu podmiotu inicjującego proces (tak Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z 19 grudnia 2014 r. V ACa 235/14 i Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 31 stycznia 2014 r. I ACa 1578/13). Poglądy te Sąd Apelacyjny całkowicie podziela.

W realiach analizowanej sprawy, po rozważeniu interesów obu stron nie można było przyjąć, że rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty w tak niskiej, jak proponowana przez pozwaną, wysokości nie doprowadzi do pokrzywdzenia wierzyciela. Uwzględnienie wniosku pozwanej spowodowałoby, że spłata zadłużenia nastąpiłaby dopiero po kilkunastu latach, co nie leży w interesie powoda. Nie ma przy tym znaczenia okoliczność, że pierwotny wierzyciel pozwanej – Bank, udzielił jej kredytu, który miał być spłacany ratalnie i to przez okres dużo dłuższy aniżeli ten proponowany obecnie przez pozwaną. Obecnym wierzycielem pozwanej i jednocześnie powodem w niniejszym postępowaniu jest wyłącznie wymieniony na wstępie Fundusz Sekurytyzacyjny i to jego, nie natomiast będącego kredytodawcą Banku, interes w sprawie musi być brany pod uwagę. Wymaganie, aby oczekiwał na spłatę roszczenia przez okres 16 lat nie jest rozwiązaniem sprawiedliwym.

Rozłożenie zasądzonego roszczenia na raty na tak długi okres jest zatem niecelowe. Jednocześnie zgromadzony materiał nie daje podstaw do uznania, że pozwana dysponuje możliwościami płatniczymi pozwalającymi jej na spłatę zadłużenia w ratach w sposób odczuwalny ekonomicznie przez wierzyciela w krótszym okresie, np. dwóch, trzech lat, co także przemawiało przeciwko postulatowi skarżącej.

Dlatego, choć trudna sytuacja rodzinna pozwanej związana z osadzeniem jej męża w Zakładzie Karnym i koniecznością samotnego wychowywania dwójki dzieci, jak i niewielka wysokość jej dochodów uzyskiwanych po wszystkich potrąceniach uzasadniałyby przyjęcie, że dobrowolne spełnienie świadczenia jednorazowo jest dla niej niemożliwe, to jednak uwzględnieniu wniosku pozwanej sprzeciwia się interes drugiej strony postępowania

Uznając, że uwzględnienie wniosku pozwanej nie jest możliwe z uwagi na interes wierzyciela Sąd Apelacyjny miał wreszcie na uwadze, że jej mąż wkrótce opuści Zakład Karny. Można zatem przyjąć, że podejmie pracę, a wynagrodzenie za pracę pozwanej nie jest już obciążone z tytułu prowadzonych postępowań egzekucyjnych, co powoduje, że sytuacja finansowa pozwanej będzie korzystniejsza.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację, jako bezzasadną. O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu orzeczono na zasadzie przepisów § 2 ust. 1 i 3, § 6 pkt. 7, § 12 ust. 1 pkt 2 i § 15 i 16 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia

28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 490).

Jacek Nowicki Piotr Górecki Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga